

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

PL – Národní obrození, František Ladislav Čelakovský: Ohlas písní českých

Národní obrození:

1. Co je národní obrození, časově zařad'te.
2. Uved'te, za jakých okolností vzniklo NO, co bylo jeho příčinou?
3. O co se snažili obrozenci v 1. fázi NO, kteří autoři spadají do tohoto období?
4. Které autory řadíme do 2. fáze NO, co bylo jejich cílem?
5. Vysvětlíte „boj o rukopisy“.

František Ladislav Čelakovský: Ohlas písní českých

Toman a lesní panna

Večer před svatým Janem
mluví sestra s Tomanem:
"Kam pojeděš, bratře milý,
v této pozdní na noc chvíli
na koníčku sedlaném,
čistě vyšperkovaném?"

"Do Podhájí k myslivci
musím ke své děvčici;
znenadání nemám stání,
zas mě čekej o svítání.
Dej, sestřičko, dej novou
košiličku kmentovou,
kamizolku růžovou."

Jiskra padla pod koníčkem,
sestra volá za bratříčkem:

"Slyš, Tománku, radu mou,
nedávej se doubravou:
objed' dolem k Svaté hoře,
ať nemám po tobě hoře,
dej se raděj v zápolí,
ať mě srdce nebolí."

Nejel Toman doubravou,
dal se cestičkou pravou;
a v Podhájí u myslivce
nový domek jedna svíce,
hostí mnoho pospolu,
jízba plná hovoru.

Smutkem Toman obklopen
patří s koně do oken:
děvče láskou jen rozplývá,
na ženicha se usmívá;

otec jedná námluvy,
matka hledí obsluhy,
jedli, pili, rozprávěli,
dobrou vůli spolu měli,
žádný na to nic nedbal,
kůň že venku zařehal,
a mládenec zavzdychal...

Panna jenom snoubená
Najednou se zarděla;
Svědomy ji přece tlačí,
šeptá cosi sestře mladší.
Sestřička od večere
vyšla rychle za dvěře:
"Na věky se, Tomaně,
milá s tebou rozstane,
jinému se dostane.
Naježdil jsi se k nám dosti,
dnes tu máme bližší hosti,
hledej sobě jinde štěstí."

Toman koněm zatočil,
v širé pole poskočil,
Zaťal zuby, smračil čelo,
kolem všecko neveselo.
Půlnoc byla, měsíc zašel,
sotva jezdec cestu našel;
Prudce hned, pak loudavě
ubíral se k doubravě.
"Všecky krásné hvězdičky
Ze tmy jsou se prosypaly,
proč vy, moje mladé dni,
ve tmách jste se zasypaly!"

Jede, jede doubravou,
les šumí mu nad hlavou,
větřík chladný z noci fouká,
nad ouvalem sova houká;
koník blýská očima,
koník stíhá ušima.

Cupy dupy z houštiny
letí jelen v mejtiny,
na jelínku podkasaná
sedí sobě Lesní panna;
šaty půl má zelené,
půl kadeřmi černěné,
a ze svatojanských broučků
svítí pásek na kloboučku.

Třikrát kolem jak střela
v běhu koně objela,
pak Tomanovi po boku
vyrovnává v plavném skoku:

"Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej,
jedna-li tě opustila,
nahradí to stokrát jiná.
Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej!"
To když sladce zpívala,
v oči se mu dívala
Lesní panna na jelenu,
Toman cítí v srdci změnu.

Jedou, jedou pospolu
měkkým mechem do dolu,
panna Tomanu po boku
vyrovnává v plavném skoku:
"Švarný hochu, skloň se, skloň,
Jenom dále se mnou hoň;
líbí-li se ti mé líce,
dám radostí na tisíce.
Švarný hochu, skloň se, skloň,
jenom dále se mnou hoň!"
To když panna zpívala,
za ruku ho ujala;
Tomanovi rozkoš proudem
prolila se každým oudem.

Jedou, jedou dál a dál
podle řeky, podle skal,
panna Tomanu po boku
vyrovnává v plavném skoku:
"Švarný hochu, můj jsi, můj!
k mému bytu se mnou pluj!
Světla denního v mém domě
věčně nezachce se tobě.
Švarný hochu, můj jsi, můj -
k mému bytu se mnou pluj!"

To kdy panna zpívala,
v ústa jezdce líbala,
v náručí ho objala.
Tomanovi srdce plesá,
uzdu pouští, s koně klesá
pod skalami prostřed lesa.

Slunce vyšlo nad horu,
skáče koník do dvoru,
Smutně hrabe podkovou,
řehce zprávu nedobrou.
Sestra k oknu přiskočila,
a rukama zalomila:
"Bratře můj, bratříčku můj!
Kde skončil jsi život svůj!"

Interpretace ukázky:

1. Určete literární druh a žánr výše uvedeného textu.
2. Vyjádřete vlastními slovy obsah jednotlivých strof básně.
3. Co se v textu dovídáme o jednotlivých postavách? Pokuste se na základě textu charakterizovat hlavní postavy.
4. Určete druh rýmu.
5. U níže uvedených příkladů určete básnické prostředky, tropy:
 - a) šaty půl má zelené
 - b) Švarný hochu, nezoufej,
 - c) Jedou, jedou dál a dál
 - d) koník blýská očima,
koník stříhá ušima.
 - e) Jiskra padla pod koníčkem,
 - f) nahradí to stokrát jiná.
 - g) "Švarný hochu, skloň se, skloň,
6. Vyhledejte v textu příklady zvukomalby a vysvětlete její užití v daném textu.
7. Doložte v kompozici básně vliv a prvky lidové slovesnosti.
8. Zhodnoťte jazyk ukázky.

F. L. Čelakovský: Ohlas písní českých

1. Co je ohlasová poezie?
2. Srovnejte toto dílo s Ohlasem písní ruských.
3. Mnohé básně sbírky zlidověly, proč tomu tak je? Uveďte konkrétní příklad.

